

5. Куций О. А. Ефективність психологічної допомоги постраждалим від факторів війни: окремі аспекти організації професійної взаємодії фахівців. *Забезпечення психологічної допомоги в секторі Сил оборони України* : зб. тез Всеукр. міжвід. психол. форуму, м. Київ, 30 черв. 2022 р. Київ : «Вид-во Людмила». 2022. С. 116.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Святелик Ю. Ю.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yusvyatelik@gmail.com*

Війна щодня вносить свої жахливі корективи в життя кожного українця. Вона впливає на фізичне і ментальне здоров'я людей, несе руйнацію у інфраструктуру країни, змушує нас змінювати свій звичайний розпорядок звуками сигнальних сирен, що сповіщають про тривогу. Одним словом, нівечить все, до чого торкається її чорна сутність.

У складних життєвих обставинах перебуває значна частина українців, особливо тих, хто залишився без житла, засобів для існування або найгірше – втратив близьких людей. Найважче переживають наслідки війни діти. Адже їхня психіка ще до кінця не сформована і вони сприймають ситуацію з більшою тривожністю ніж дорослі.

У цій статті мова піде не про звичайних дітей, а про тих, які мають певні особливості розвитку. Це діти з розладами аутичного спектру. Їх особливість полягає в іншому сприйнятті оточуючого світу та низькій рефлексії самосвідомості. Аутизм у дітей проявляється в порушенні контактів, у відході від реальності у просторі власних переживань. У них спостерігається порушення соціальної взаємодії і здатності до спілкування, характерне прагнення до самотності, ритуальні, стереотипно повторювані форми поведінки, специфічний розвиток або повна відсутність мови, манірність, незграбність рухів, неадекватні реакції на сенсорні стимули, страхи. Діти з аутичним розладом спектру важко переносять гучні звуки, мають підвищену тривожність та відсутність зорового контакту. Тому війна є додатковим викликом для них. Звук повітряної тривоги чи похід у шкільне сховище можуть визвати бурхливу реакцію, спровокувати психоемоційну нестабільність.

Повна та своєчасна корекційна допомога дітям із розладами аутичного спектру була нагальною медичною, психолого-педагогічною та соціальною проблемою і до сьогодні. В умовах військового стану дане питання ускладнилося. В першу чергу це пов'язано із недофінансуванням освітньої сфери, гострою нестачею фахівців з необхідним багажем знань і навичок. Адже метою допомоги дітям, які страждають аутизмом, є їх реабілітація, створення нових форм навчання, нарощування соціального потенціалу для надання можливостей реалізуватись у суспільстві. Для таких дітей дуже важлива стабільність, чітке дотримання розпорядку дня, сталість оточення. Інакше вони просто втрачають навички самоорганізації і контроль над своїми емоціями. Тому звуки повітряної тривоги, часті походи у сховище, де поряд перебуває ще декілька сотень людей, впливають на ментальне здоров'я та загальний розвиток. Щоб мінімізувати тривожність і поліпшити психоемоційний стан цих особливих дітей, працівникам соціально-педагогічної сфери, поряд з основними методами роботи, доводиться застосовувати новітні інструментарії для підвищення стресостійкості. Сюди відносяться і техніки заземлення, і вправи на дихання, які допомагають заспокоїтися під час емоційного напруження. Важливо дати зрозуміти дитині, що вона знаходиться у безпеці, відчутти підтримку, повернути до спілкування, мінімізувати стрес.

З огляду на вкрай важку ситуацію, яку переживає сьогодні Україна у зв'язку з війною, питанням допомоги дітям з розладами аутичного спектру більше переймаються громадські організації, активісти, батьківська спільнота. І вже вдалося досягти істотних зрушень у цій сфері. Серед них – рішення МОЗ визнати «дорослий» аутизм, виділення державою коштів на потреби людей з аутизмом, навчальні посібники, створення робочої групи з розв'язання проблем аутизму, перші парламентські слухання з аутизму в Україні, міжнародний діалог та обмін досвідом. Батьки та активісти сподіваються на реформування системи освіти і охорони здоров'я і готові співпрацювати з громадянським суспільством, ЗМІ та громадськими організаціями з метою виведення на новий рівень питання аутизму в Україні.

Пропаганда цієї проблеми, роз'яснення її важливості серед населення, допоможе нам краще зрозуміти природу цього феномену, поліпшить сприйняття аутистів іншими, доможе їм адаптуватися у соціумі, а в сучасних реаліях – ще й пережити наслідки військового вторгнення. Кожна свідома людина повинна зрозуміти, що аутизм – це не проблеми однієї родини, це

проблема всього суспільства. Як сказав Джим Сінклер (високофункціональний аутист, активіст руху за права аутистів, який разом з колегами у 1992 році заснував Autism Network International – правозахисну організацію, що займається захистом прав людей з РАС): «Трагедія не в тому, що ми є, а в тому, що у вашому світі немає місця для нас».

Отже, ми не маємо права забувати, що з люди розладом аутичного спектру мають право на повноцінне життя, освіту, підтримку. А ще – більшість з них володіє величезним творчим потенціалом, який суспільство не повинно втрачати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дружинська О. В. Досвід абілітаційної роботи з дітьми, хворими на аутизм. *Архів психіатрії*. 2002. № 3 (30). С. 54–58.
2. Іванова І. Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів. Київ : Логос, 2000. 85 с.
3. Корекційно-розвивальні методики для роботи з дітьми з аутизмом : метод. рекомендації. / уклад. Литвяк Д. М., Зленко Л. О. Чернігів : Чернігів. обласний ін-т післядипл. пед. освіти імені К. Д. Ушинського, 2020. 78 с.
4. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму : монографія. Київ : Вид-во «Фенікс», 2010. 320 с.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В СИСТЕМІ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Терещенко Л. В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
tereshenk@gmail.com*

Мета статті – розкрити особливості соціальної роботи в сфері культурно-дозвіллевої діяльності, та показати її значення для розвитку особистості індивіду.

Практика соціальної роботи зумовлена необхідністю використання різних підходів та технологій у процесі впливу на життєвий простір клієнта, з метою його поліпшення. Основною рисою соціальної роботи є формування, здійснення й реабілітація життєвих сил людини. Культурно-дозвіллева діяльність займає одне з важливих місць у практиці соціальної роботи, тому питання, що розглядаються у даній статті, є завжди актуальними.

Коли заходить мова про соціальну роботу, частіше за все мається на увазі надання допомоги в складних життєвих ситуаціях, коли порушені права особистості або не задовольняються її базові потреби.